

Populärvetenskaplig sammanfattning för Demensförbundet

Kognitiv svikt eller demens i arbetslivet

Den demografiska förändringen med kraftigt ökat antal äldre och personer med kognitiv svikt/demens, i kombination med höjd pensionsålder, leder till att utmaningen som följer på kognitiv svikt blir vanligare i arbetslivet. Samtidigt har arbetslivet blivit alltmer kognitivt utmanande till följd av digitaliseringen och den ökande tekniktätheten. För att möta denna utmaning behövs ökad kunskap om vad som händer när personer utvecklar kognitiv svikt/demens medan de fortfarande är i arbete, och hur detta upplevs och hanteras. Eftersom vi idag vet så lite om hur vi ska ge stöd till fortsatt arbete, genom att tex. anpassa arbetsplatser och arbetsuppgifter, eller hur övergången från arbetslivet till pension/sjukpension kan göras minst traumatisk, så är sådan kunskap nödvändig för vård och rehabilitering, för arbetsplatser och socialförsäkringssystemet. Projektet har sitt ursprung i vår tidigare forskning (<http://ki.se/nvs/cactus-forskargrupp>) samt i en dialog som under de senaste åren förts mellan forskare från olika områden i Sverige (arbetsterapi, Karolinska Institutet, huvudsökande) och Finland (äldrejuridik och psykologi, Äldrestitutet och University of Eastern Finland). Vi har också inlett samarbete med forskare i Canada som kommer att utveckla ett digitalt redskap för att möjliggöra kommunikation och beslutsprocesser där delaktigheten hos personen med kognitiv svikt eller demens

Bidraget från Demensförbundet kommer att användas för att förbereda det större forskningsprojektet som syftar till att utveckla ny kunskap om situationen för personer som får kognitiv svikt eller demens medan de fortfarande arbetar och hur situationen kan hanteras över tid. Med fokus i arbetssituationen och personernas egna erfarenheter vill vi i projektet öka förståelsen för deras aktivitetsliv, drivkrafter och problemlösningstrategier under en tidsperiod från de första symptomen till (ny) stabilitet med eller utan arbete, samt identifiera vilken betydelse samspelet med tekniken och med andra aktörer (närstående, arbetsplatsen, socialförsäkringssystemet, rehabilitering) har i processen och hur det kan tas till vara. Projektet har nyligen beviljats finansiering via JPI (Joint Programming Initiative) inom temat More Years Better Lives (<http://www.jp-demographic.eu/calls/projects/>). Titeln för vårt projektet är där *Dementia or mild cognitive impairment: @ work in progress*.

Förberedelserna innefattar att referensgruppen i Sverige konsolideras och inkluderas i förberedelserbetet, och att medarbetarna från de olika länderna träffas och planerar projektet. Vi kommer också att förbereda och utveckla metodiken, tex. genom att förbereda ett redskap för identifiering av deltagarnas egna strategier för problemlösning och lärande, och etikillstånd kommer att förberedas och sökas.

Projektet kommer sedan att genomföras med fallstudiedesign där deltagarna, dvs. personer med kognitiv svikt/demens, kommer att följas med fokus arbetslivssituationen och deras erfarenheter och hanterande av sin situation under denna kritiska tidsperiod. Varje fall omfattar även andra aktörer; exempelvis närstående, arbetskamrater, professionella inom olika sektorer (utredning, försäkringskassa, rehabilitering). Genom att olika perspektiv och kompetenser förenas så kan projektet bidra med ny kunskap där lagstiftningens betydelse länkas till samspelet mellan individens situation och potential samt arbetslivets utmaningar, och vi kan utveckla och pröva åtgärder, tex. teknikstöd och fördjupad arbetsförmågebedömning där personernas egna resurser identifieras.

Louise Nygård, PhD, Professor of Occupational Therapy
Department of Neurobiology, Care Sciences and Society, NVS
Division of Occupational Therapy